

คู่มือออกกฎกระทรวง

สำหรับลูกจ้างทำงานบ้าน

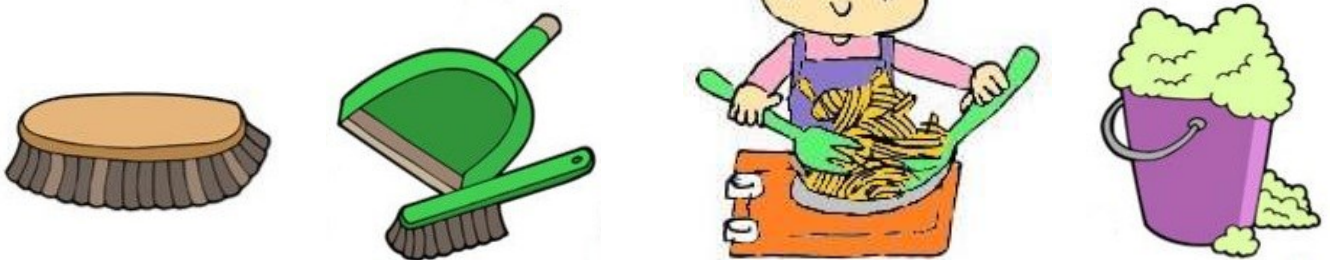
ฉบับการ์ตูน

บทนำ

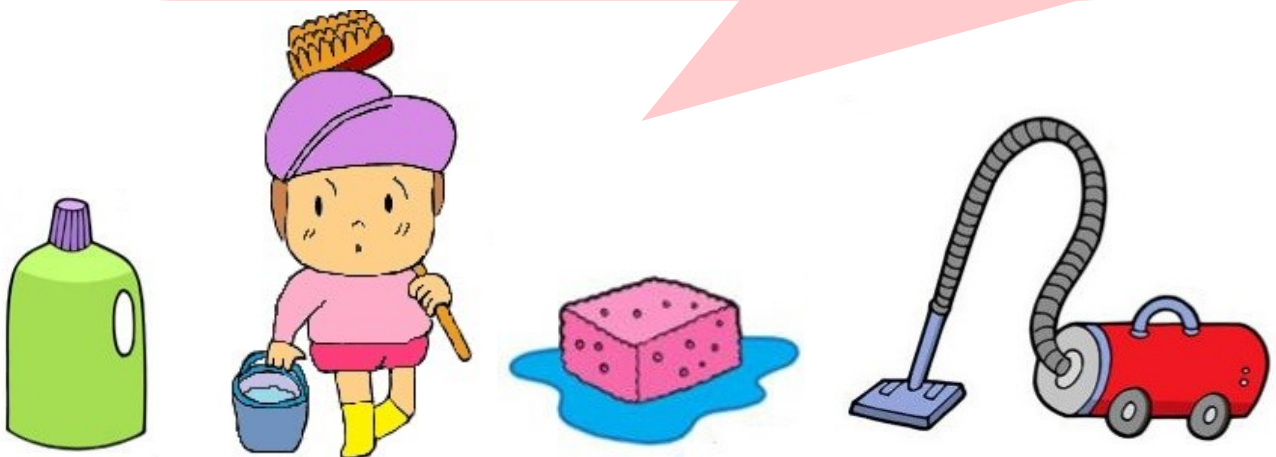
คู่มือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ลูกจ้างทำงานบ้านทราบถึงสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน โดยกฎหมายที่คุ้มครองลูกจ้างทำงานบ้าน คือ กฎกระทรวงฉบับที่ 14 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 กฎกระทรวงฉบับนี้ให้ความคุ้มครองครอบคลุมทั้งแรงงานไทย และแรงงานข้ามชาติ โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 189 ว่าด้วยงานที่มีคุณค่าสำหรับลูกจ้างทำงานบ้าน

คณะผู้จัดทำจึงหวังว่า คู่มือเล่มนี้จะเป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยให้ลูกจ้างทำงานบ้านไม่ถูกละเมิดสิทธิที่ตนพึงมีพึงได้ รู้เท่าทันนายจ้างสามารถปกป้องสิทธิตนเองได้ และสามารถต่อรองกับนายจ้างอันจะนำมาซึ่งประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย ที่สำคัญหวังว่าคู่มือเล่มนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ลูกจ้างทำงานบ้านรู้ และเข้าใจกฎกระทรวงฉบับที่ 14 มากยิ่งขึ้น เพื่อให้กฎกระทรวงฉบับนี้สามารถคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของลูกจ้างทำงานบ้านได้อย่างสมบูรณ์ และเพื่อให้เกิดงานที่มีคุณค่าสำหรับลูกจ้างทำงานบ้านต่อไป

สารบัญ

	หน้า
ลูกจ้างทำงานบ้านคือใคร	1
สถานการณ์ของลูกจ้างทำงานบ้าน	1
สภาพการทำงานของลูกจ้างทำงานบ้าน	2
กฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2555).....	4
คำนิยามศัพท์	5
การคุ้มครองแรงงาน	6
วันหยุดงาน.....	7
แรงงานเด็ก	7
ค่าตอบแทนในการทำงาน.....	8
สิทธิการลาป่วย	8
ความปลอดภัยในการทำงาน	9
บทกำหนดโทษ.....	9
อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่189.	10
ถามตอบกฎหมายเกี่ยวกับลูกจ้างทำงานบ้าน	11
ช่องทางการขอความช่วยเหลือ.....	12

ลูกจ้างทำงานบ้าน คือใคร?

1

ลูกจ้างทำงานบ้าน คือ บุคคลชายหรือหญิง ที่ทำงานในบ้าน หรือทำงานอื่นๆ เกี่ยวกับ งานบ้านในบริเวณที่พักอาศัยเท่านั้น อัน มิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย โดย ได้รับค่าจ้างเป็นการตอบแทน

- ◆ ลูกจ้างทำงานบ้านมีทั้งสัญชาติไทยและต่างชาติ
- ◆ ลูกจ้างทำงานบ้าน อาจพักอาศัยอยู่กับนายจ้าง หรือเดินทางไปกลับก็ได้
- ◆ งานของลูกจ้างทำงานบ้านถูกมองว่าไม่มีมูลค่า ทางเศรษฐกิจ ทำให้ลูกจ้างทำงานบ้านได้รับ ค่าจ้างน้อยกว่าที่ควร

สถานการณ์ของลูกจ้างทำงานบ้าน

ณ เดือนมีนาคม 2556 มีแรงงานข้ามชาติ 3 สัญชาติ (พม่า ลาว และ กัมพูชา) ที่ประกอบอาชีพ “งานรับใช้ในบ้าน” จำนวน 48,600 คน (ข้อมูลสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจ “ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล” พ.ศ. 2552 มีจำนวนประมาณ 230,000 คน

ในปี พ.ศ. 2550 ลูกจ้างทำงานบ้านสร้างเม็ดเงินสะพัดสูงถึง 27,000 ล้านบาท

สภาพการทำงานของคุณจ้างทำงานบ้าน

2

มีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนาน ไม่มีเวลาทำงานที่แน่นอน
และไม่มีวันหยุดพักผ่อน

มีปัญหาสุขภาพที่มักพบบ่อยๆ

เช่น การสัมผัสสารเคมีซักล้าง การเกิดอุบัติเหตุจากเครื่องใช้ไฟฟ้า

ค่าจ้างของลูกจ้างทำงานบ้านขึ้นอยู่กับความพอใจของนายจ้าง

นายจ้างใช้วาจาไม่เหมาะสม ข่มขู่ ทำร้ายร่างกาย ล่วงละเมิดทางเพศ

แรงงานข้ามชาติมักไม่มีเสรีภาพในการเดินทาง การรวมกลุ่ม และสิทธิการครอบครองทรัพย์สินของตนเอง

รู้หรือไม่ว่า

ลูกจ้างทำงานบ้านมีกฎหมายคุ้มครอง คือ...

4

กฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ.2555)

ออกตามพ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ.2555

ถือเป็น ข่าวดี สำหรับลูกจ้างทำงานบ้าน
ทุกคน เพราะกฎกระทรวงฉบับนี้ได้ขยาย
การคุ้มครองลูกจ้างทำงานบ้านเพิ่มมากขึ้น

ประเด็นการคุ้มครองของกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ.2555)
ซึ่งเพิ่มเติมจากกฎกระทรวง (พ.ศ.2541) ได้แก่...

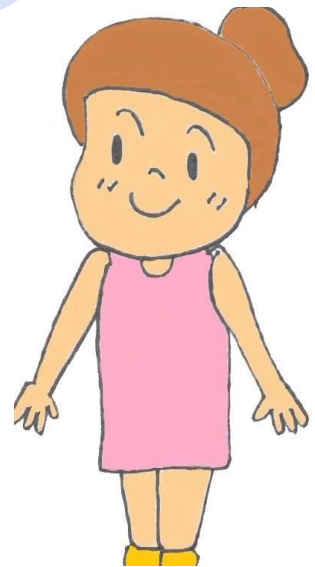
- ⇒ วันหยุดประจำสัปดาห์ ไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 วัน
- ⇒ วันหยุดตามประเพณี ปีละไม่น้อยกว่า 13 วัน
- ⇒ เมื่อทำงานครบ 1 ปี มีสิทธิหยุดพักผ่อนประจำปีไม่เกิน 6 วันทำงาน
- ⇒ สิทธิลาป่วยได้ตามที่ป่วยจริง โดยได้รับค่าจ้างเท่ากับวันทำงาน แต่ปีหนึ่งไม่เกิน 30 วัน
- ⇒ ได้รับค่าจ้างเท่ากับค่าจ้างในวันทำงาน เมื่อทำงานในวันหยุดประจำสัปดาห์ ตามประเพณี และพักผ่อนประจำปี
- ⇒ ห้ามจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เข้าทำงาน

กำหนดสิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้างทำงานบ้าน ดังนี้...

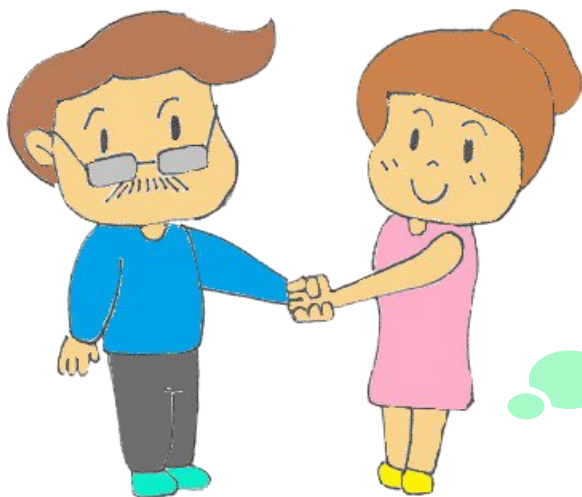
คำนิยามศัพท์

“นายจ้าง” หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงรับลูกจ้างเข้าทำงาน โดยจ่ายค่าจ้างให้

“ลูกจ้าง” หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้างไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร

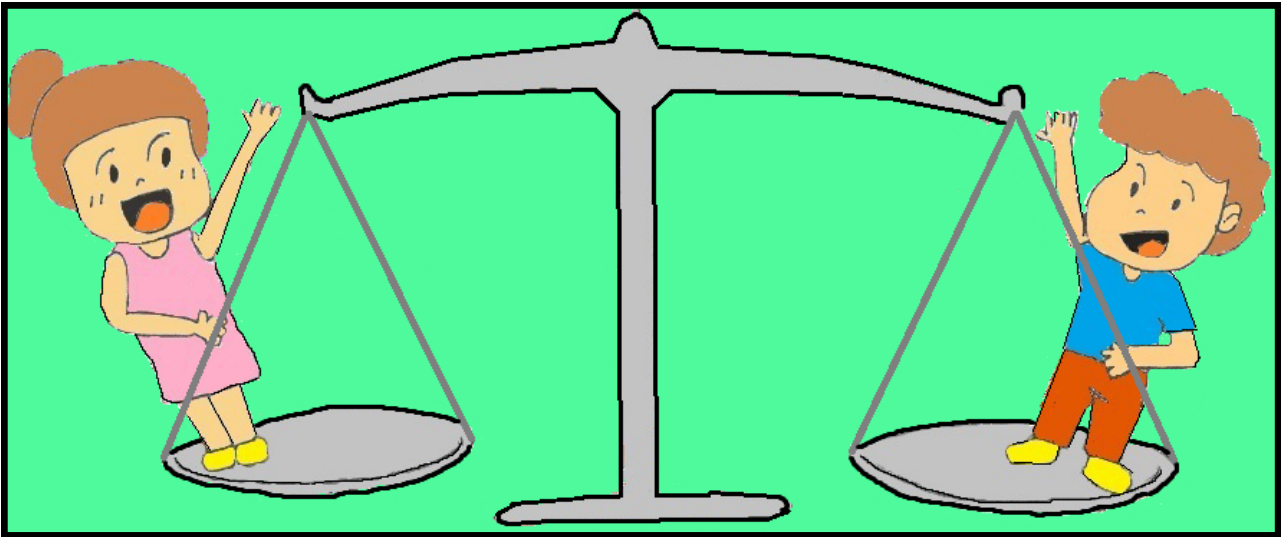

“สัญญาจ้าง” หมายความว่า สัญญาไม่ว่าจะเป็นหนังสือหรือด้วยวาจา ซึ่งลูกจ้างตกลงจะทำงานให้แก่ นายจ้าง และนายจ้างตกลงจะให้ค่าจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้

การคุ้มครองแรงงาน

นายจ้างต้องปฏิบัติต่อลูกจ้างชายและหญิงโดยเท่าเทียมกัน (ม.15)

นายจ้างห้ามล่วงเกินทางเพศต่อลูกจ้าง
ไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างชาย ลูกจ้างหญิง หรือลูกจ้างเด็ก (ม.16)

วันหยุดงาน

7

กฎกระทรวงฉบับที่ 14 กำหนดให้ลูกจ้างมีวันหยุด 3 ประเภท คือ...

วันหยุดประจำสัปดาห์

- ⇒ สัปดาห์หนึ่งไม่น้อยกว่า 1 วัน
- ⇒ ระยะเวลาห่างกันไม่เกิน 6 วัน

วันหยุดตามประเพณี

- ⇒ ไม่น้อยกว่า 13 วันต่อปี รวมทั้งวัน
แรงงานแห่งชาติ

วันหยุดพักผ่อนประจำปี

- ⇒ ลูกจ้างที่ทำงานติดต่อกันครบ 1 ปี
มีสิทธิลาพักร้อนไม่เกินปีละ 6 วันทำงาน

หรือ
กาพักร้อน

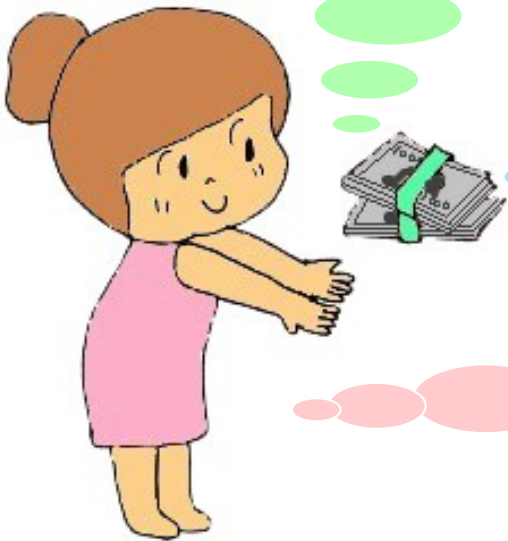
แรงงานเด็ก

- ⇒ ห้ามนายจ้างจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี
เป็นลูกจ้าง (ม.44)
- ⇒ ห้ามนายจ้างเรียกหรือรับหลักประกันเพื่อ
การใดๆ จากลูกจ้างเด็ก ม.51 (1)
- ⇒ ห้ามนายจ้างจ่ายค่าจ้างของลูกจ้างเด็ก
ให้แก่คนอื่น ม.51 (2)

นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างในวันหยุดประจำสัปดาห์ ตามประเพณี และพักผ่อนประจำปี “เท่ากับค่าจ้างในวันทำงานปกติ” (ม.56)

★ ค่าจ้างจะต้องเป็นเงิน เท่านั้น ไม่ใช่อาหารหรือสิ่งของ (ม.5)

สำหรับวันที่ลูกจ้างลาป่วย นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างตลอดระยะเวลาที่ลา “เท่ากับค่าจ้างในวันทำงานปกติ” แต่ไม่เกิน 30 วันทำงานต่อปี ม.57 (1)

** นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง / เดือน (ม.70) ถ้าเลิกจ้าง นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างภายใน 3 วันนับตั้งแต่วันที่เลิกจ้าง

สิทธิการลาป่วย

- ⇒ ลาป่วยได้เท่าที่ป่วยจริง (ม.32)
- ⇒ ลาป่วยตั้งแต่ 3 วันทำงานขึ้นไป นายจ้างอาจให้ลูกจ้างแสดงใบรับรองแพทย์

กฎหมายกำหนดให้มี “พนักงานตรวจแรงงาน” เพื่อความปลอดภัยของลูกจ้างทำงานบ้าน มีหน้าที่ดังนี้

- ◆ ให้นายจ้างปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ลูกจ้างปฏิบัติงานให้เหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนด (ม.104)
- ◆ ให้นายจ้างหยุดการใช้เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ดังกล่าว และให้นายจ้างดำเนินการให้ถูกต้อง (ม.105)
- ◆ ให้นายจ้างมีการตรวจสอบสุขภาพลูกจ้างและส่งผลการตรวจให้แก่พนักงานตรวจแรงงาน (ม.107)

บทกำหนดโทษ

นายจ้างไม่จัดให้มีวันหยุด
หรือไม่จ่ายค่าจ้างในวันลาป่วย

ปรับไม่เกิน 20,000 บาท

นายจ้างไม่จ่ายค่าจ้างให้ลูกจ้าง
หรือจ่ายน้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน

ปรับไม่เกิน 100,000 บาท
หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน
หรือทั้งจำทั้งปรับ

แต่ถ้าพิจารณาอย่างละเอียดจะพบว่ากฎกระทรวงฉบับนี้
จึงขาดการคุ้มครองที่สอดคล้องกับ....

10

อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 189 ว่าด้วยงานที่มีคุณค่าสำหรับลูกจ้างทำงานบ้าน

สาระสำคัญของอนุสัญญาฉบับนี้จะช่วย
ให้ลูกจ้างทำงานบ้านทั่วโลกได้รับสิทธิ
ขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับแรงงานอื่นๆ

และมีมาตรการพิเศษเพื่อปกป้องแรงงานที่
อายุน้อย หรือแรงงานข้ามชาติ หรือแรงงาน
ที่พักในบ้าน ซึ่งมีความเสี่ยงสูงกว่าอีกด้วย

ซึ่งกฎกระทรวงฉบับที่ 14 ควรเงาจากการคุ้มครองในประเด็นสำคัญ
เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฉบับนี้ ได้แก่....

- ⇒ ให้ลูกจ้างทำงานบ้านได้รับค่าแรงขั้นต่ำเช่นเดียวกับแรงงานทั่วไป
- ⇒ คุ้มครองลูกจ้างทำงานบ้านหญิงให้ลาคลอดได้ และห้ามเลิกจ้าง
เพราะตั้งครรภ์
- ⇒ กำหนดชั่วโมงการทำงาน ไม่เกิน 8 ชั่วโมงต่อวัน
- ⇒ การคุ้มครองด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัยในการทำงาน
- ⇒ การเข้าถึงสิทธิประกันสังคมมาตรา 33 ของลูกจ้างทำงานบ้าน
- ⇒ ส่งเสริมให้ลูกจ้างทำงานบ้านรวมกลุ่มเป็นสหภาพแรงงานได้

** ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่รับรองอนุสัญญาฉบับนี้ **

ถาม-ตอบ

กฎหมายเกี่ยวกับลูกจ้างทำงานบ้าน?

ถาม: กฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2555) คຸ່ມครองใครบ้าง

ตอบ: ลูกจ้างทำงานบ้านทุกคนที่ทำงานในประเทศไทยจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

ถาม: ลูกจ้างที่เป็นแรงงานข้ามชาติ สามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้หรือไม่

ตอบ: ลูกจ้างไม่ว่าสัญชาติใด สามารถเดินทางได้ทุกจังหวัดในประเทศไทย หากมีหนังสือเดินทางและใบอนุญาตทำงาน

ถาม: หากนายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฉบับที่ 14 ลูกจ้างจะอย่างไร

ตอบ: ลูกจ้างมีสิทธิยื่นคำร้องต่อนักงานตรวจแรงงาน ที่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดหรือพื้นที่ที่ลูกจ้างทำงานอยู่ *กรณีไม่ได้รับค่าจ้าง ลูกจ้างมีสิทธิยื่นคำร้อง (แบบ คร. 7)

ถาม: ลูกจ้างทำงานบ้านสามารถขอความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกเมื่อเจอปัญหาได้บ้าง

ตอบ:

- ⇒ ไม่มีเวลาพักผ่อน หรือนายจ้างไม่ให้ออกจากบ้าน
- ⇒ ถูกไล่ออกจากงานโดยไม่เป็นธรรม หรือนายจ้างไม่ยอมจ่ายค่าจ้าง
- ⇒ ถูกทำร้ายร่างกาย หรือลวนลามทางเพศโดยนายจ้างหรือสมาชิกในบ้าน
- ⇒ นายจ้างริบเอกสารประจำตัวหรือเอกสารเกี่ยวกับการทำงาน
- ⇒ ถูกนายจ้างหรือคนของนายจ้าง บังคับให้ทำงานโดยเราไม่สมัครใจ

ต้องการขอความช่วยเหลือหรือข้อมูลเพิ่มเติม โทร...

หน่วยงานรัฐ

กรมการจัดหางาน: **1694**

กระทรวงแรงงาน: **1506**

ศูนย์ปราบชานดี: **1300**
ขอความช่วยเหลือเร่งด่วน

ศูนย์เฝ้าระวัง: **1669**
เจ็บป่วยฉุกเฉิน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ:
แจ้งเหตุด่วนเหตุร้าย **191**

องค์กรพัฒนาเอกชน

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ
(Homenet Thailand)

0-2513-9242

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.)

0-2433-6292

มูลนิธิเพื่อสุขภาพและการเรียนรู้ของ
แรงงานกลุ่มชาติพันธุ์

053-811-202

มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิต
แรงงาน (LPN Foundation)

034-434-267

ไม่ว่าสถานะของคุณจะ "ถูกหรือผิดกฎหมาย"

คุณจะได้รับความช่วยเหลือ

“ไม่ว่าเราจะทำงานประเภทใด
เรามีสิทธิที่จะได้รับการเคารพ
และได้รับการคุ้มครอง ตามหลักสิทธิมนุษยชน”

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ

677/6 ซอยลาดพร้าว 5/1 แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 02-513-9242 โทรสาร 02-513-8959

E-mail : center@homenetthailand.org

เรียบเรียงโดย

อรรัมภา บุญยงยศ และทรงพร ไตรรัตน์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์